

ZYGMUNT
MIŁOSZEWSKI

v
hněv

DETEKTIVNÍ ROMÁN HOST

Představte si dítě, které se musí skrývat před těmi, jež miluje. Dělá všechno, co ostatní děti. Staví si věže z kostek, nabourává autíčka, vede rozhovory mezi plyšovými medvídky a maluje domečky stojící pod rozesmátým sluncem. Dítě je dítě. Ale strach způsobuje, že všechno vypadá jinak. Věže z kostek nikdy nepadají. Autíčka se spíš otukávají, než aby se opravdu srážela. Plyšáci spolu mluví šeptem. A voda v hrníčku se při malování rychle změní v břechku špinavě šedé barvy. Dítě se bojí jít si vodu vyměnit, a tak jsou nakonec všechny barvy poznamenané břechkou z hrníčku. Každý další domeček, rozesmáté slunce i stromek mají tentýž zlý, sinavě černý odstín.

Stejnou barvou je dnes večer namalovaná varmijská krajina.

Hasnoucí prosincové světlo nedokáže vydobýt z předmětů žádné barvy. Nebe, hradba stromů, dům u lesa i bahnitá louka se od sebe navzájem liší pouze různými odstíny černé. S každou minutou se stále víc slévají, až se nakonec jednotlivé prvky stanou nerozlišitelné.

Jednobarevné nokturno děsící chladem a prázdnotou.

Jen těžko lze uvěřit, že v tomto mrtvém výjevu uvnitř černého domu žijí dvě osoby. Jedna už jen taktak, zatímco druhá způsobem, který je stejně intenzivní, jako vyčerpávající. Zpocená, udýchaná

a ohlušená hučením vlastní krve v uších se snaží zvítězit nad bolestí svalů a dotáhnout celou záležitost co nejrychleji do konce.

Do mysli se jí vtírá myšlenka, že ve filmech to vypadá úplně jinak a že by měli filmaři na konci titulků uvádět informaci: „Vážení diváci, upozorňujeme vás, že uskrtit druhého člověka vyžaduje ve skutečnosti nadlidskou sílu, dobrou koordinaci pohybů a především skvělou fyzickou kondici. Sami to rozhodně nezkoušejte.“

Už jenom udržet oběť je neuvěřitelný výkon. Tělo se brání smrti všemi možnými způsoby. Těžko se tomu dá říkat boj, spíš je to něco mezi křečemi a epileptickým záchvatem. Všechny svaly se napínají a vůbec to není tak, jak píšou v románech, tedy že oběť slábne. Čím je konec blíže, tím víc se svalové buňky snaží využít zbytků kyslíku k tomu, aby se tělo osvobodilo.

Což znamená, že není možné dopřát jim kyslík, protože potom by všechno začalo znovu. Což znamená, že nestačí oběť udržet, ale navíc je nutné ji škrtit. A doufat, že příští vzepětí jejího těla bude poslední, že na další už jí nebudou stačit síly.

Místo toho se ale zdá, že oběť má sil nekonečně mnoho. A vrah přesně naopak. V ramenou roste prudká bolest přetížených svalů, prsty dřevěnější a začínají vypovídat poslušnost. Cítí, jak se pomalu, milimetr po milimetru, sesmekávají ze zpoceného krku.

Říká si, že to nedokáže. Ale v témže okamžiku tělo pod jeho rukama znehybní. Oči oběti se stanou očima mrtvol. Viděl jich v životě dost, aby poznal.

Přesto nedokáže ruce sundat a ještě nějakou dobu mrtvolu ze všech sil škrtí. Ví, že ho ovládá hysterie, ale přesto svírá ruce stále silněji, bez ohledu na palčivou bolest v dlaních a ramenou. Náhle se hrtan pod jeho palci nepříjemně propadne. Vyděšeně uvolní sevření.

Vstane a dívá se na mrtvé tělo, které mu leží u nohou. Míjejí vteřiny, potom minuty. Čím déle stojí, tím méně je schopen pohybu. Nakonec se přinutí vzít kabát přehozený přes opěradlo židle a obléct si ho. V duchu si opakuje, že pokud nezačne rychle jednat, za chvíli se jeho mrtvola připojí k oběti ležící na podlaze. Diví se, že k tomu ještě nedošlo.

Ale na druhou stranu, říká si prokurátor Teodor Szacki, nepřeje si teď snad zrovna tohle ze všeho nejvíc?

PŘEDTÍM

kapitola první

Pondělí 25. listopadu 2013

Vědci dokazují na myších, že lze úplně eliminovat mužský chromozom Y, aniž by to nepříznivě ovlivnilo rozmnožovací schopnosti. Sexmise je tedy z vědeckého hlediska možná. Svět žije otázkou Ukrajiny, jejíž vláda s konečnou platností prohlásila, že nepodepíše asociační dohodu s Evropskou unií. V Kyjevě vychází do ulic sto tisíc lidí. Mezinárodní den proti násilí na ženách. Podle statistik zná šedesát procent Poláků nejméně jednu rodinu, v níž je žena obětí násilí, a čtyřicet pět procent žije nebo žilo v rodině, v níž bylo násilí pácháno. Naproti tomu devatenáct procent je přesvědčeno, že mezi manžely nemůže dojít ke znásilnění, a jedenáct procent, že uhodit manželku nebo partnerku není násilí. Pendolino dosahuje během testování v Polsku dalšího rychlostního rekordu — 293 km/h. Krakov, třetí nejznečištěnější město v Evropě, vyhláší zákaz topení uhlím. Obyvatelé Olštýna se vyjadřují k otázce, co ve městě nejvíc postrádají: cyklostezky, sportovní halu a nějaký významný festival. A nové silnice, aby se konečně zbavili epidemie dopravních zácp. Překvapuje malá podpora tramvajové sítě, vlajkové lodi městských investic. Náměstek primátora vysvětluje: „Vypadá to, že většina těch lidí se nikdy neprojela

moderní tramvají.“ Varmijský podzim, venku je šedivo a ošklivo, bez ohledu na to, co ukazuje teploměr, mají všichni pocit, že je příšerná zima. Ve vzduchu visí mlha, ulice pokrývá mrznoucí mrholení.

Prokurátor Teodor Szacki zastával názor, že nikdo na světě si nezaslouží smrt. Nikdy. A že nikdo, za žádných okolností, nesmí nikomu vzít život, ani protizákonně, ani ve shodě se zákonem. Pokud se pamatoval, byl o tom hluboce přesvědčen odjakživa, a když teď stál na červené na křižovatce Vojenské a Nádražní ulice, poprvé v životě pocítil, že se jeho krédo zachvívá.

Z jedné strany paneláky, z druhé nemocnice a naproti ní jakési pavilony, kde obrovský banner hlásal „výprodej kůže“. Szacki chvíli přemýšlel, jestli to takhle dvojznačně zní jen v jeho prokurátorské hlavě. Typická křižovatka ve vojvodském městě, dvě ulice protínající se pouze proto, že se někde protnout musejí. Nikdo se tady nekochal výhledem z okna, lidé prostě jen projížděli.

Tedy, neprojížděli. Přijížděli, zastavovali a stáli jako ovce v marném očekávání zelené, přičemž jim chodidla přirůstala k pedálům, šedivé plnovousy se ukládaly v záhybech na kolenou a na prstech narůstaly dravčí pařáty.

Když se brzy po svém přistěhování dočetl v *Olštýnských listech*, že individuum řídící městskou dopravu nevěří v zelenou vlnu, protože lidé se pak prý příliš rozjedou, což zvyšuje riziko nehod, pomyslel si, že je to docela dobrý vtip. Ale nebyl to vtip. Záhy zjistil, že v tomto v podstatě malém městě, které se dá pěšky přejít za půl hodiny a kde se jezdí po širokých ulicích, všichni neustále stojí v zácpách. Sice jim hrozí mozková mrtvice, ale — v tomto ohledu bylo třeba dát úředníkovi za pravdu — rozhodně neohrožují další účastníky silničního provozu.

Úředník navíc nevěřil ani tomu, že by obyvatelé Olštýna dokázali odbočit doleva a přitom dát přednost protijedoucím vozidlům. Takže to v zájmu jejich bezpečnosti skoro na žádné křižovatce nebylo možné. Všechny ulice vedoucí ke křižovatce dostávaly postupně zelenou jen pro sebe, zatímco ostatní auta poslušně stála a čekala.

Velmi dlouho stála a čekala.

Proto když se asi dvě stě metrů před Szackého Citroënem rozsvítila žlutá, hlasitě zaklel. Neměl šanci projet. Zastavil, zařadil neutrální a ztěžka si povzdychl.

Z nebe se snášel jakýsi varmijský děs, ani déšť, ani sníh, ani kroupy. Tato záhadná substance zamrzala, sotva dopadla na sklo a nedokázaly nad ní zvítězit seberychlejší stěrače. Směs do ostříkovačů se pouze rozmazávala. Szackému připadalo neuvěřitelné, že žije na místě, kde jsou takové atmosférické jevy možné.

Litoval, že Polsko nemá zámořské kolonie. Stal by se prokurátorem na nějakém rajském ostrově a stíhal by vilné důchodkyně za to, že nutí číšníky a učitele rumby, aby se podvolili jiné sexuální činnosti. I když při jeho štěstí by jedinou polskou zámořskou kolonií byl zřejmě ostrov v Barentsově moři, kde žádní důchodci nejsou, protože se tam nikdo nedožije čtyřicítky, a číšníci přechovávají vodku v mrazáku, aby nezmrzla.

Pro ukrácení dlouhé chvíle si začal představovat, co by provedl olštýnskému dopravnímu inženýrovi. Kolika způsoby by se mu pomstil, jakou bolest by mu způsobil. A právě tehdy se jeho přesvědčení o neusmrcování začalo otřásat v základech, protože čím rafinovanější trápení si Szacki vymýšlel, tím větší pociťoval radost a uspokojení.

S chutí by projel na červenou, ale jako prokurátor bohužel nemohl jen tak dostat pokutu, zaplatit a zapomenout. Kdyby ho dopraváci zadrželi, musel by se přiznat ke své profesi a policie by musela informovat jeho nadřízené a požádat, aby byl pirát v taláru potrestán. Většinou to končilo jen napomenutím, nicméně záznam zůstával ve spisech, figuroval ve služební historii a podle míry zlomyslnosti nadřízeného se mohl odrazit na výši platu. A Szacki měl pocit, že ho na novém pracovišti nijak zvláště nemilují, a nechtěl se takhle vydávat všanc.

Konečně se dal do pohybu. Projel kolem nemocnice, minul bordel a bývalou vodárenskou věž a vjel mírným obloukem — samozřejmě poté, co si odestál své na křižovatkách — do Kościuszovy ulice. Tam už bylo na co se dívat. Především to byla obrovská a respekt budící budova Administrativního soudu, postavená

kdysi jako regentský úřad pro Východní Prusko. Okázalá, majestátní, důstojná stavba, tříposchodové moře červených cihel na podezdívce z kamenných kvádrů, která tvořila celé přízemí. Kdyby to bylo na Szackém, sestěhoval by sem všechny tři olštýnské prokuratury. Byl toho názoru, že na svědky má vliv, jestli je přivádějí po širokém schodišti do takovéto budovy, nebo do ošklivého baráčku ze sedmdesátých let, kde sídlil jeho obvod. Klienti musejí vědět, že stát, to je majestát na kamenných základech, a ne snůška nedodělků a provizorních řešení, teracové podlahy a olejové nátěry na stěnách.

Prusové věděli, co dělají. Narodil se ve Varšavě a úcta, s jakou mluvili Olštýňané o dávných stavitelích své malé vlasti, mu zpočátku lezla na nervy. Jemu Němci nic nepostavili. Proměnili Varšavu v hromadu suti, a tak se jeho město stalo ubohou karikaturou metropole. Nikdy je neměl v lásce, ale jednu věc musel uznat — všechno, co bylo v Olštýně hezké, co dodávalo tomuto městu charakter, co mu dokázalo vdechnout neotřelé kouzlo drsné a robustní severské ženy, to všechno postavili Němci. Ostatní bylo v lepším případě nijaké, ale většinou spíš ošklivé. A mnohdy dokonce tak ošklivé, že se hlavní město Varmie kvůli architektonickým výstřelkům, jimiž bylo stále úporně „zkrášlováno“, stávalo každou chvíli terčem posměchu celého Polska.

Szackému to bylo jedno, ale kdyby byl starý Němec, který se vydal navštívit krajinu svého dětství, nejspíš by se rozplakal.

Pokračoval v jízdě po Kościuszkově ulici. Přejel ulici Piłsudského, odbočil do Mickiewiczovy, minul Koperníkovu a zaparkoval v ulici Dąbrowsczaků. Při vystupování z auta ho napadla jízlivá myšlenka, že na všech územích získaných po druhé světové válce dostávají ulice velice vlastenecké názvy. Najít tady někde křižovatku Ševcovské a Kotlářské by bylo zcela nemožné.

Lyceum, kam právě mířil, neslo jméno — jak jinak — Adama Mickiewicze. První ročníky se zde však neučily o polském národním básníkovi, ale o Goethovi a Schillerovi. Szacki se zahleděl na ponuru budovu z červených cihel postavenou v devatenáctém století a znovu si pomyslel, že místo má význam. Byla by to jen

obyčejná velká škola po Němcích, ale neogotické prvky — ostré štíty, malé kulaté průhledy a vysoká okna umístěná v centrální části stavby — jí dodávaly strohý, kostelní charakter. Fantazie mu začala ihned podsouvat výjevy z hororu o nějakém výchovném experimentu, který se vymkl kontrole. Řádové sestry mají sevřené rty, děti ve školních uniformách sedí zticha jako pěny a všichni předstírají, že neslyší nelidský řev spolužáka, který přišel potřetí nepřipravený. Nikdo ho nebije, kdepak. Musí jenom strávit hodinu o samotě v malém podkrovním pokojíku. Nikomu se tam ještě nic nestalo. Ale nikdo se odtamtud nevrátil stejný jako dřív. Sestry tomu říkají „lekce“.

„Prokurátor Szacki?“

Chvilí nepřítomně hleděl na ženu stojící proti němu ve dveřích školy.

Pak přikývl a stiskl nataženou ruku.

Učitelka ho vedla školními chodbami. Vnitřek budovy nebyl ničím zvláštní, snad jen tím, že některé prvky — dveřní otvory zaklenuté mírnými oblouky, silné zdi, dřevěné dveře rozdělené charakteristickým způsobem na čtverce a obdélníky — připomínaly Szackému prázdniny, které trávil s rodiči u moře v německé chalupě nedaleko Koszalinu. Kdyby se ve vzduchu nevznášel vzrušující odér pubertálních hormonů, deodorantů a pasty na podlahu, určitě by tady byla cítit i stejná vůně starých cihlových zdí.

Ještě se ani nestihl zamyslet, jestli se mu stýská po školních dobách a jestli by si chtěl znovu projít peklem mládí, a už vstoupili do auly. Shromáždění studenti právě odměňovali potleskem tři ženy různého věku, které uzavřely diskusi a teď stály na pódiu a usmívaly se.

„Máte připravenou krátkou řeč?“ zeptala se šeptem učitelka. „Mládež s tím dost počítá.“

Pomyslel si, že dokonce i trestní zákoník dovoluje obviněnému lhát, a přisvědčil.

Mezitím se u Olštýna, nepříliš blízko a nepříliš daleko, v Rovné ulici, v domě, který nebyl vůbec ničím zvláštní, obyčejná žena, tak obyčejná, až přímo statistická, pohroužila do neveselých myšlenek na téma vlastní osoby. Právě došla k závěru, že byla na odpis už ve chvíli, kdy se narodila. Protože už předtím se celých devět měsíců vzdalovala od své ideální podoby. Ano, takhle si to představovala: v okamžiku početí stála možná ještě rafička jejího ukazatele na božské přístrojové desce uprostřed zeleného pole, ale najednou sebou cukla a poskočila jiným směrem, než měla. Ne tolik, aby byla nemocná, opožděná nebo hloupá, nic takového. Ručička sebou prostě cukla a poskočila ze zeleného pole do oranžového. A když se prvotní buňka — kdo ví, možná ještě opravdu kvalitní — rozdělila na dvě, byly to první dvě části její nedokonalé podoby. Takhle to šlo pořád dál a v okamžiku svého narození se už skládala z tak obrovského množství zparchantělých buněk, že škody byly nevratné.

Seznam jejích nedokonalostí se táhl donekonečna. Paradoxně snášela líp ty duševní, protože o těch věděla jen ona. Nedostatek trpělivosti. Nedostatek systematičnosti. Nedostatek soustředění. Nedostatek empatie. Nedostatek mateřského instinktu, ten ji asi bolel nejvíc. Svým známým stále opakovala, že s tím nemůže nic dělat, ale že dokáže snést jen vlastní dítě, že jen vlastní dítě jí neleze na nervy. Všichni se smáli a ona taky, ale ne tomu, co řekla, ale tomu, že je to pěkný kec — vlastní dítě jí lezlo na nervy nejvíc. I když se zrovna neviděla v zrcadle, stačilo, aby se podívala na toho hranatého spratka s prasečíma očkama, a uviděla sebe samu, všechny svoje zparchantělé geny, které vyprodukovaly její zparchantělé buňky.

No právě, prasečí očka. Ta se dají těžko skrýt. Hrozné vlasy se ještě dají nabarvit a učesat, úzké rty zvětšit, špičaté uši zakrýt. Ale prasečí očka? Neexistuje make-up, který by taková očka zapadlá hluboko v očních důlcích změnil v krásné mandlové oči. Oči, které by to všechno zachránily, díky nimž by o ní říkali: no, nic extra, ale ty oči, ty jí vážně nadělil Pánbůh. Inu, nenadělil.

Oči se nedají skrýt a postava taky ne, na postavu si člověk ne-nasadí ani sluneční brýle. Postava ji trápila nejvíc. Nebylo na ní vůbec nic zajímavého. Kdyby byla hodně štíhlá — takové mají svoje fanoušky. Kdyby byla plnoštíhlá — jakbysmet. Kdyby měla obrovská prsa — otáčely by se za ní davy. A on by mohl říkat: ach, ty moje kozy, ty moje milovaný kozy. Ale ne, ona byla hranatá. Žádné boky, žádný pás, nohy jako selka, co se na nich dá stát celý den. Možná nebyla úplně plochá, ale chytit ji taky nebylo za co, tlustí chlapi někdy mají taková prsa jako ona. A ta ramena, jako by pořád nosila vycpávky, které byly moderní v devadesátých letech.

Pokoušela se právě zkombinovat dlouhou sukni a svetřík, aby to vypadalo, že má nějaký pás a boky. Hodně jí dnes záleželo na tom, aby vypadala líp než obvykle. Aby měla něco jenom pro něj, aby věděl, že to nebyl omyl.

Z obývacího pokoje k ní dolehlo zoufalé kvílení. No samozřejmě, vždyť už se mu čtvrt hodiny nevěnuje, kdyby to uměl, určitě by zavolal na linku důvěry. Hodila svetřík na poličku pod zrcadlem a rozběhla se k dítěti. Malý klečel u pohovky, hlavu měl zabořenou do polštářů a plakal.

„Copak se stalo?“

„Necu.“

„Co nechceš?“

„Nee.“ Ukázal na televizor.

„Nechceš tuhle pohádku?“

„Nee.“

„Chceš jinou pohádku?“

„Nee.“

„Boba?“

„Nee.“

„Franklina?“

„Nee, nee, nee!“

Už se smál, zjistil, že je to skvělá zábava. A přitom mu ještě neoschly slzy na tvářích. U dětí je tohle prý normální, dokážou ve zlomku vteřiny zapomenout na negativní emoce. Nevěděla, který

hormon je za to zodpovědný, ale měli by ho nějak extrahovat a prodávat v tabletkách. Koupila by si jich kbelík.

„Zebru?“

„Nee.“

„Modrýho médu?“

„Nee.“

„Čuráka v rosolu?“ Tón jejího hlasu se nezměnil ani o tisícinu oktávy.

„Nee. Kltka.“

Rozesmál se tak sladce, jako by rozuměl, o co jí jde. Protřela si obličej dlaněmi. Opravdu, dokonalá matka. Nakonec mu pustila první věc, která jí přišla pod ruku, protože si nevzpomínala, kde je DVD s Krtečkem. Naštěstí byly na začátku reklamy, které na děti působí jako dávka heroinu. Malý ztuhl s pootevřenou pusou, ona se podívala na hodinky a odešla do kuchyně strčit do mikrovlnky palačinky s tvarohem.

Nechápe, co se to s tím časem děje, před hodinou už měl dostat oběd. A vůbec, měla by něco dělat. Celý den dřepí doma, a až se vrátí on, bude mu schopná nabídnout nanejvýš dva dny staré palačinky ohřáté v mikrovlnce. I když k nim ušlehá šlehačku a rozmrazí maliny, pořád to budou dva dny staré palačinky.

Co mu řekne? Promiň, miláčku, ale celý den jsem hledala vhodný oblečení, abys nepoznal, že tvoje žena nemá pás?

Ucítila, jak jí v krku roste knedlík paniky. S námahou polkla slinu. Proč něco neudělá? Proč je taková nanicovatá? Taková — on to dokáže pojmenovat přesně — rozpatlaná. Ano, to je ono, rozpatlaná, každá slabika v tom slově zní jako facka: roz-pat-la-ná. Ta první je pěkně řízná, nečekaná a ta poslední mlaskavá, rutinní.

Proč něco neudělá? Má úžasného syna, úžasného manžela, dům u lesa, nemusí pracovat, už jenom služka jí chybí. Tak se přece seber, ženská! Teď vezmeš kluka, zajedeš do Lidlu a uděláš nějakou pořádnou večeři. Ano, přesně tak!

Vytáhla palačinku z mikrovlnky, popadla chlapce a posadila ho do plastové jídelní židličky. Okamžitě se rozplakal, neměl rád, když se něco dělalo příliš prudce. Políbila ho na čelo a nasměrovala

židličku k televizní obrazovce, pokud chtěla všechno stihnout, neměla čas na správnou výchovu. Nakrájela palačinku na kousky a běžela k zrcadlu. Pět minut bude jíst a ona se mezitím obleče a trochu namaluje.

„Necu!“ doletělo k ní z jídelny.

„Ale chceš, chceš, moc dobrá palačinka, papej sám jako velkej kluk, za chvílku půjdeme na procházku.“

Sestavovala si v hlavě nákupní seznam. Jednoduše, efektivně, rychle. Grilované hovězí, omáčka ze smetany a plísňového sýra. K tomu bramborová kaše. Ve skutečnosti rozmixované brambory s vodou, ale na stole to vypadá dobře, jako v restauraci. Každému z té kaše udělá na talíři iniciálu jeho jména. Malý si určitě dá taky, všichni chlapi mají rádi brambory, jednoduché. A něco zeleného, ale ne salát z pytlíku, to nesnáší. Zelený hrášek, ano, zelený hrášek s majonézou. Trochu hrášku si dá stranou a udělá na kaši nějaký vzorek.

Už v botách se rozběhla do jídelny, cestou ještě vzala kombinézu pro malého, aby se nemusela znovu vracet.

To, co uviděla na místě, lze jen těžko popsat slovy.

Jejímu synkovi se podařilo vymačkat tvaroh snad ze všech kousků palačinky a rozpatlat ho po sobě, po jídelní židličce, po stole, a co bylo nejhorší, po ovladači. Po luxusním ovladači, který dostali jako dárek a který bylo možné naprogramovat a pak s ním současně obsluhovat televizi, digitální dekodér, DVD přehrávač i věž. Černý designový výrobek s dotykovým displejem teď vypadal, jako by byl uplácáný z tvarohu. Malý s ním mířil na televizi.

„Kltka.“

Zatočila se jí hlava. Přiklekla k židličce, koleno jí sklouzlo po kousku palačinky.

„Poslouchej mě, synáčku, protože ti musím něco důležitého říct,“ začala klidně. „Seš hnusnej, zlomyslněj, zlej spratek. A nenávidím tě. Nenávidím tě tak strašně, že mám chuť urvat ti tu tvou holou palici a postavit ji na skříňku mezi plyšáky, vedle tvýho posranýho, zbabělýho Krtka, co se vzdal Němcům bez jedinýho výstřelu. Rozumíš?“